

OVEREENKOMST INZAKE VEILIGHEIDSSAMENWERKING TUSSEN NEDERLAND EN OEKRAÏNE

Inleiding

De regering van Nederland en Oekraïne, hierna te noemen “de deelnemers”, of ‘Nederland en Oekraïne’,

Bevestigen hun niet-aflatende inzet voor een vrij, onafhankelijk, democratisch en soeverein Oekraïne, binnen zijn internationaal erkende grenzen van 1991, dat in staat is zichzelf te verdedigen en toekomstige agressie af te schrikken,

Benadrukken hun inzet om bij te dragen aan vermogen dat Oekraïne heeft om zichzelf te verdedigen, om toekomstige dwang te weerstaan, om zijn eigen toekomst te kiezen en om welvarend te zijn,

Erkennen het legitieme recht van Oekraïne op zelfverdediging, overeenkomstig artikel 51 van het Handvest van de Verenigde Naties (VN-Handvest),

Herbevestigen dat de veiligheid van Oekraïne onlosmakelijk verbonden is met de veiligheid van de Euro-Atlantische regio en dat de veiligheid van Nederland en Oekraïne derhalve nauw met elkaar verbonden zijn,

Beschouwen de illegale en niet-uitgelokte invasie van de Russische Federatie in Oekraïne als een bedreiging van de internationale vrede en veiligheid, een flagrante schending van het internationaal recht en een schending van het Handvest van de Verenigde Naties, die onverenigbaar is met hun veiligheidsbelangen,

Herbevestigen de beginselen van het VN-Handvest en de Slotakte van Helsinki, waaronder de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van staten, en de onschendbaarheid van grenzen, die essentieel zijn voor de Europese en mondiale veiligheid,

Ondersteunen de inspanningen van Oekraïne en de gezamenlijke inspanningen om een rechtvaardige en duurzame vrede te creëren, gebaseerd op de principes van de 10 punten van de Vredesformule van Oekraïne,

Staan samen met partners en bondgenoten, geworteld in hun gedeelde democratische waarden en belangen, en bovenal de eerbiediging van het VN-Handvest en de beginselen van territoriale integriteit en soevereiniteit,

Onderkennen de toezegging zoals uitgedrukt door Nederland via medeondertekening van de Gezamenlijke Verklaring van Steun aan Oekraïne van 12 juli 2023 en om deze waar nodig kwalitatief te ontwikkelen door middel van een veiligheidsovereenkomst met Oekraïne,

Geleid door de wens voort te bouwen op een reeds uitgebreid netwerk van bilaterale en multilaterale verbanden, overeenkomsten, arrangementen en afspraken, en geleid door de wens het potentieel van hun samenwerking te verdiepen en te maximaliseren, alsmede bilaterale verbintenissen en samenwerkingsverbanden aan te gaan op diverse terreinen, waaronder defensie, veiligheid en veerkracht, en gebieden voor mogelijke toekomstige steun aan te wijzen,

Erkennen dat Oekraïne op weg is naar toekomstige integratie in de Euro-Atlantische gemeenschap en het zich ertoe heeft verbonden door te gaan met de uitvoering van hervormingen op het gebied van goed bestuur, corruptiebestrijding, transparantie en modernisering van de defensiesector,

Herbevestigen hun steun voor hervormingen ter versterking van de veiligheid en de economie van Oekraïne, die ertoe bijdragen dat Oekraïne zijn Euro-Atlantische aspiraties kan verwezenlijken, waaronder het streven naar lidmaatschap van de Europese Unie en de NAVO,

Zijn zich ervan bewust dat de ambities van Oekraïne op het gebied van defensie, herstel, hervormingen en de Europese en Euro-Atlantische ambities elkaar wederzijds versterken en op synergetische wijze moeten worden benaderd,

Erkennen dat zij tot doel hebben de militaire en politieke stabiliteit en de internationale rechtsorde, die geschonden zijn als gevolg van de gewapende agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne, te herstellen en mogelijke agressie in de toekomst te voorkomen,

En hebben het volgende besloten:

Paragraaf 1: Reikwijdte van de Overeenkomst

De deelnemers besluiten hun samenwerking voort te zetten om Oekraïne te ondersteunen bij de zelfverdediging tegen de Russische agressie, voor zolang dat nodig is, en besluiten om:

1. steun te verlenen aan Oekraïne bij het voortzetten van zijn legitieme zelfverdediging, in overeenstemming met artikel 51 van het VN-Handvest, tegen de huidige Russische agressie en om agressie in de toekomst af te schrikken;
2. het herstel, de economische stabiliteit en de veerkracht van Oekraïne te versterken;
3. bevorderen van het bereiken van gerechtigheid voor de schendingen van het internationaal recht, inclusief internationale misdrijven, begaan in of tegen Oekraïne en zijn burgers, en het verhogen van de kosten voor de Russische Federatie van zijn voortdurende agressie;

4. uitvoeren en ondersteunen van een doeltreffende hervormingsagenda, die de hervormingen bevordert die Oekraïne nodig heeft om vooruitgang te boeken op weg naar zijn Euro-Atlantische aspiraties.

Daarbij erkennen de deelnemers hun wederzijdse wens om specifieke, bilaterale, lange-termijn veiligheidsverbintenissen aan te gaan om aan deze inspanningen bij te dragen.

De deelnemers erkennen en bevestigen hun standpunt dat het Verdrag tussen de Staten die Partij zijn bij het Noord-Atlantisch Verdrag en de overige Staten die deelnemen aan het Partnerschap voor de Vrede nopens de rechtspositie van hun krijgsmachten, tot stand gekomen op 19 juni 1995 te Brussel, van toepassing is op alle activiteiten die krachtens en ter uitvoering van deze Overeenkomst worden ondernomen.

Paragraaf 2: Zorgen voor een duurzame strijdmacht die Oekraïne nu en in de toekomst kan verdedigen

1. De deelnemers zetten hun samenwerking voort om militaire steun aan Oekraïne te bieden. Het doel van deze militaire steun is tweeledig. Ten eerste om bij te dragen aan het vermogen van Oekraïne om zijn legitieme zelfverdediging tegen Russische en andere buitenlandse agressie voort te zetten. Ten tweede om de veiligheids- en defensiekrachten van Oekraïne te helpen aanpassen en moderniseren, zodat de interoperabiliteit met NAVO-strijdkrachten versterkt wordt en om een geloofwaardig afschrikmiddel te vormen tegen toekomstige buitenlandse agressie.
2. In 2024 zal Nederland EUR 2 miljard aan militaire steun verlenen.
3. Nederland zal Oekraïne gedurende de tienjarige looptijd van deze Overeenkomst blijven steunen.

Militaire steun op korte termijn

4. Met het oog op de kortetermijndoelstelling werken de deelnemers samen om te voorzien in de dringende behoeften van de Oekraïense veiligheids- en defensiekrachten om Oekraïne te verdedigen. Deze inspanningen zijn gericht op ondersteuning bij de instandhouding van de Oekraïense gevechtsoperaties en de instandhouding van de sinds februari 2022 geleverde platforms en systemen. De deelnemers coördineren trainingsactiviteiten die het personeel van de Oekraïense veiligheids- en defensiekrachten voorbereiden op gevechtsoperaties en instandhouding.
5. De deelnemers zullen samenwerken, ook met andere partners van Oekraïne, om de veiligheids- en defensiekrachten van Oekraïne bij te staan en de territoriale integriteit van Oekraïne binnen zijn internationaal erkende grenzen te herstellen,

en om de veerkracht van Oekraïne te vergroten zodat deze toereikend is om toekomstige aanvallen te weerhouden en zich ertegen te verdedigen, door middel van de voortdurende verstrekking van veiligheidsbijstand en modern militair materieel, te land, ter zee en in de lucht, in de ruimte en op cybergebied - waarbij luchtverdediging, artillerie en langeafstandsvuurwapens, pantservoertuigen en zo nodig andere essentiële capaciteiten, prioriteit krijgen. Dit omvat, maar is niet beperkt tot, samenwerking zodat de militaire en niet-militaire veiligheidsinstellingen van Oekraïne in staat zijn effectief te presteren volgens Europese en Euro-Atlantische normen en zodat volledige verantwoording afgelegd kan worden aan het Oekraïense volk, parlement en regering.

6. Het is het beleid van Nederland Oekraïne bij te staan bij het behoud van zijn kwalitatieve defensie- en militaire voorsprong te midden van snelle, onzekere en uitdagende regionale veranderingen op politiek en veiligheidsvlak.

Militaire ondersteuning en capaciteitsontwikkeling op lange termijn

7. Met het oog op steun op middellange- en lange termijn werken de deelnemers samen aan het coördineren van activiteiten die gericht zijn op de modernisering van de strijdkrachten van Oekraïne (d.w.z. een Future Force Concept). De langetermijndoelstellingen van deze activiteiten omvatten het aan Oekraïne verstrekken van een geloofwaardige afschrikking tegen toekomstige buitenlandse agressie en het verbeteren van de interoperabiliteit met de NAVO-strijdkrachten. Deze activiteiten zullen worden geconcentreerd op capaciteitsontwikkeling in de lucht- en maritieme domeinen van Oekraïne, waarbij het vergroten van de interoperabiliteit tussen de veiligheid- en defensiekrachten van de deelnemers en relevante internationale organisaties een belangrijke doelstelling is. De nadruk zal liggen op, maar niet beperkt zijn tot, de ontwikkeling van maritieme capaciteiten en ondersteuning op het gebied van luchtverdediging door Oekraïne.
8. Nederland zal adviseren en ondersteunen bij werkzaamheden op het gebied van defensiebestuur en -beleid om het Ministerie van Defensie van Oekraïne structureel te ondersteunen.
9. Nederland zal Oekraïne militaire steun verlenen op bilaterale basis en via multilaterale instrumenten, waaronder het *Ukraine Comprehensive Assistance Package* (UCAP) van de NAVO en de *European Peace Facility* (EPF) van de EU.
10. Oekraïne zorgt ervoor dat het door Nederland verstrekte militair materieel wordt ingezet in overeenstemming met de voorwaarden zoals overeengekomen in eindgebruikerscertificaten, met inbegrip van de naleving van het internationaal recht, in het bijzonder het internationaal humanitair recht en internationale mensenrechten. Voorts zal Oekraïne erop toezien dat de militaire steun die het

van Nederland ontvangt, uitsluitend wordt gebruikt voor zelfverdediging en afschrikking van agressie en dat deze wordt beheerd in overeenstemming met de rechtsstaat en onder effectief democratisch toezicht. Nederland en Oekraïne zullen samenwerken om wegsluizen en illegale omloop van aan Oekraïne verstrekt militair materieel te voorkomen.

11. De deelnemers streven ernaar te verzekeren dat de militaire capaciteit van Oekraïne op een zodanig peil is dat Oekraïne in geval van externe militaire agressie tegen Nederland, in staat is doeltreffende militaire bijstand te verlenen. De voorwaarden, de vorm en de reikwijdte van deze bijstand zullen worden vastgesteld door de deelnemers.

UDCG en de toekomstige capaciteiten van de strijdkrachten van Oekraïne

12. De deelnemers coördineren hun inspanningen voor de ontwikkeling van militaire capaciteiten via de *Ukraine Defence Contact Group* (UDCG) en andere organen, platforms en instellingen.
13. Nederland zal gezamenlijk leidinggeven aan de luchtmacht-coalitie die zich concentreert op toekomstige strijdkrachtontwikkeling en capaciteitsontwikkeling in het luchtdomein. Nederland zal belangrijke bijdragen leveren aan de maritieme coalitie en andere capaciteitscoalities waar capaciteitsopbouw en het vergroten van de interoperabiliteit tussen de veiligheids- en defensiekrachten van de deelnemers in de toekomst belangrijke doelstellingen zijn.
14. Nederland zal de ontwikkeling van de veiligheids- en defensiekrachten van Oekraïne ondersteunen, met inbegrip van (maar niet beperkt tot): een *Future Force* concept, toewerken naar NAVO-concepten en operationele procedures, commando- en stafopleiding, gecombineerde oefeningen, en verbeterde compatibiliteit en interoperabiliteit met NAVO-bondgenoten.

Training en oefeningen en geleerde lessen

15. Nederland zal zijn steun aan de versterking van de capaciteit van het personeel van de Oekraïense veiligheids- en defensiekrachten voortzetten en waar nodig uitbreiden, in het bijzonder, maar niet uitsluitend, in het kader van de *EU Military Assistance Mission* (EUMAM). Nederland zal individuele en collectieve trainingen geven aan de veiligheids- en defensiekrachten van Oekraïne, waaronder train-de-trainers-programma's, met name voor wapensystemen die door Nederland en NAVO-bondgenoten zijn geleverd. De training zal ook een grotere interoperabiliteit met Euro-Atlantische partners bevorderen. De opleiding zal in nauwe samenwerking met partners binnen de EU en de NAVO worden

gegeven en in overeenstemming met de toepasselijke nationale- en EU-wetgeving en internationaal recht.

16. Nederland en Oekraïne zullen gezamenlijk vaststellen welke lessen er geleerd kunnen worden op het gebied van systemen en tactieken.

Paragraaf 3: Samenwerking defensie-industrie

1. Nederland zal waar mogelijk de inspanningen van Oekraïne ondersteunen om zijn defensie-industrie te integreren in de defensie- en veiligheidskaders van de NAVO en de EU.
2. Nederland zal met Oekraïne samenwerken om bij te dragen aan de ontwikkeling van de Oekraïense defensie-industrie. Oekraïne en Nederland zullen een strategische routekaart ontwikkelen voor samenwerking op het gebied van defensie-industrie en de meest impactvolle mogelijkheden voor capaciteitsontwikkeling en innovatie in de defensie- en veiligheidsindustrie identificeren.
3. Oekraïne zal met Nederland samenwerken op het gebied van industriële productie en operationele kennis met betrekking tot, onder andere, onbemande voertuigen.
4. Nederland zal met Oekraïne samenwerken om de knelpunten aan te pakken die in de toeleveringsketen voor defensiematerialen aanwezig zijn en die de ontwikkeling van de capaciteit en het vermogen van Oekraïne en andere begunstigden voor de productie van prioritaire wapens en munitie belemmeren.
5. Nederland zal met Oekraïne samenwerken om financieringsbronnen te vinden, die nodig zijn om de ontwikkeling van de Oekraïense defensie-industrie mogelijk te maken, waaronder het verstrekken van Nederlandse investeringen en financiële bijstand, met name in oorlogstijd en naoorlogs herstel.
6. Nederland zal met Oekraïne samenwerken om de bescherming van de overgedragen technologieën en intellectuele eigendomsrechten te versterken.
7. Nederland zal met Oekraïne samenwerken om informatie-uitwisseling te bevorderen, geleerde lessen te delen, belemmeringen voor samenwerking weg te nemen en de vereiste hervormingen in de defensie-industrie door te voeren. Deze partnerschappen zullen zowel Oekraïne alsook Nederland in staat stellen de capaciteit van hun defensie-industrie uit te breiden.
8. Nederland en Oekraïne zullen samenwerken om de Oekraïense defensie-industrie om te vormen tot een krachtige capaciteit, die Oekraïne in staat stelt zijn soevereiniteit en territoriale integriteit te herstellen, die als een belangrijke motor dient voor economisch herstel en die een essentieel onderdeel vormt van

effectieve afschrikking tegen mogelijke toekomstige daden van agressie, om vrede en welvaart te garanderen voor zowel Oekraïne als Europa.

Paragraaf 4: Samenwerking in geval van een toekomstige gewapende aanval

1. In het geval van een toekomstige gewapende aanval van Rusland tegen Oekraïne, zullen de deelnemers binnen 24 uur overleg plegen, bilateraal of via andere kanalen die zij beide passend achten, om volgende passende stappen vast te stellen.
2. De deelnemers zijn voornemens om, in overeenstemming met hun respectievelijke wettelijke en grondwettelijke vereisten, snel en langdurig veiligheidsbijstand te geven, moderne militaire uitrusting te land, ter zee en in de lucht, economische bijstand te verlenen, de Russische Federatie economische en andere kosten op te leggen, en overleg te plegen over de behoeften van Oekraïne bij de uitoefening van zijn recht op zelfverdediging, verankerd in artikel 51 van het VN-Handvest.
3. Met het oog op een zo breed en effectief mogelijke collectieve reactie op toekomstige gewapende aanvallen kunnen de deelnemers deze bepalingen wijzigen om ze in overeenstemming te brengen met een mechanisme dat zij later overeenkomen met hun andere internationale partners, waaronder de deelnemers aan de gezamenlijke G7-verklaring van 12 juli 2023.

Paragraaf 5: Versterken van het herstel, de economische stabiliteit en de veerkracht van Oekraïne

Herstel en wederopbouw

1. De deelnemers zetten hun samenwerking voort om de economische stabiliteit en veerkracht van Oekraïne te versterken door steun voor het herstel en de wederopbouw van Oekraïne. Nederland zal, vergeleken met andere donorlanden en -instellingen, een billijke bijdrage leveren aan het herstel en de wederopbouw van Oekraïne, die de vorm kan aannemen van bijdragen via diverse bilaterale en multilaterale kanalen, waaronder, maar niet beperkt tot, de Europese Unie en Internationale Financiële Instellingen. De deelnemers zijn voornemens de deelname van de respectievelijke particuliere sectoren aan de herstel- en wederopbouwinspanningen te stimuleren. De autoriteiten van Oekraïne zullen erop toezien dat de voor herstel en wederopbouw ontvangen steun op efficiënte, transparante en verantwoordelijke wijze wordt besteed.
2. De deelnemers onderstrepen het belang van een eensgezinde en doeltreffende coördinatie van de steun met de relevante partners van Oekraïne, waaronder de

G7, de Europese Unie en de Internationale Financiële Instellingen, en via daartoe aangewezen kanalen, waaronder het *Multi-agency Donor Coordination Platform for Ukraine*.

3. De deelnemers zullen de coördinatiemechanismen voor gezamenlijke internationale inspanningen voor wederopbouw blijven versterken. Nederland zal Oekraïne blijven steunen op de weg van beginnend naar lange-termijnherstel, waarbij deze inspanningen worden afgestemd op het Oekraïense EU-perspectief en zijn status als kandidaat-lidstaat van de EU.
4. De deelnemers onderstrepen de waarde die zij hechten aan de congruentie en afstemming van het herstel- en wederopbouwproces op een effectieve hervormingsagenda.
5. De deelnemers zullen hun inspanningen richten op de uitbreiding van hun samenwerking naar gebieden als de ontwikkeling van ondernemerschap, verbetering van de regelgeving, stimulering van investeringen in specifieke projecten die aan de belangen van beide partijen tegemoetkomen (bijvoorbeeld groene technologie, digitale transformatie) en financiële steun voor het herstel van het midden- en kleinbedrijf (MKB).

Humanitair ontminnen

6. Gezien de buitengewone omvang van de uitdaging die wordt veroorzaakt door de grootschalige vervuiling van de Oekraïense bodem door mijnen, munitie en andere explosieven door de Russische Federatie, zal Nederland samen met partners steun blijven verlenen aan humanitaire ontminningsinspanningen.
7. De deelnemers erkennen de noodzaak om de inspanningen te bundelen om de bevolking en het grondgebied van Oekraïne te beschermen tegen de negatieve gevolgen van mijnen en explosieve oorlogsresten als gevolg van de Russische gewapende agressie en de verwoestende gevolgen na afloop daarvan te verlichten.

Paragraaf 6: Niet-militaire bedreigingen van de veiligheid

Tegengaan van hybride bedreigingen

1. De deelnemers erkennen dat statelijke actoren niet-traditionele manieren gebruiken om macht uit te oefenen, hetzij heimelijk, hetzij op basis van een verborgen agenda, die hybride dreigingen worden genoemd. Hybride dreigingen zijn dreigingen voor de nationale veiligheid die zich grotendeels manifesteren onder het niveau van een open gewapend conflict waarbij statelijke en/of niet-statale actoren, middelen die op verschillende manieren gebruikt kunnen

worden, inzetten met als doel bepaalde strategische doelen te bereiken. Deze tactieken kunnen al dan niet worden toegepast in combinatie met gewapende middelen.

2. De deelnemers herbevestigen hun verbintenis om hun open en democratische samenlevingen te verdedigen tegen deze kwaadaardige activiteiten. De deelnemers blijven eensgezind in hun inspanningen om zichzelf tegen deze hybride dreigingen te verdedigen en deze tegen te werken. Nederland zal initiatieven om hybride dreigingen tegen te gaan binnen de EU, NAVO en relevante internationale coalities blijven ondersteunen. De deelnemers zijn voornemens van elkaar te blijven leren en elkaar te blijven ondersteunen om de weerbaarheid tegen hybride dreigingen te versterken.
3. De deelnemers zullen inlichtingen blijven delen en blijven samenwerken, binnen aanvaarde parameters. Op 5 februari 2024 hebben het Koninkrijk der Nederlanden en Oekraïne een verdrag ondertekend inzake de uitwisseling en wederzijdse bescherming van gerubriceerde informatie.

Samenwerking op het gebied van cyberveiligheid

4. De deelnemers werken samen om Oekraïne in staat te stellen Russische cyberoperaties, met inbegrip van cyberspionage en sabotage, op te sporen, af te weren en erop te reageren, onder meer door een grotere cyberveerkracht en bescherming van vitale infrastructuur. Dit wordt bereikt door het delen van informatie, het uitvoeren van gezamenlijke operaties en het verlenen van technische bijstand aan Oekraïne, binnen de wettelijke grenzen en afhankelijk van de beschikbaarheid van informatie en expertise.
5. De deelnemers zullen samenwerken om de samenwerking tegen cyberdreigingen te verbeteren, zowel bilateraal als in het kader van het Tallinn Mechanism. Bilateraal werken de deelnemers aan verdere operationele en politieke afstemming om cyberdreigingen vanuit de Russische Federatie aan te pakken. Het Tallinn Mechanism is gericht op het faciliteren van de snelle levering van deskundige diensten op het gebied van cyberbeveiliging, op basis van de integrale beoordeling door Oekraïne van de prioriteiten op het gebied van cyberbeveiliging, zowel om Oekraïne te helpen zijn kritieke infrastructuur op dat moment te verdedigen als om te voorzien in de behoeften aan cyberveerkracht op de langere termijn.
6. De deelnemers erkennen dat kwaadaardige cyberoperaties moeten worden opgespoord en dat moet worden gereageerd op kwaadaardig gebruik van cybercapaciteiten door de Russische Federatie en andere vijandige statelijke en niet-statelijke actoren.

7. Om de bovengenoemde gebieden van intensievere samenwerking operationeel te maken, zullen de deelnemers een regelmatige cyberdialoog aangaan. In die dialoog zullen de deelnemers manieren zoeken om de operationele en politieke samenwerking te intensiveren om cyberaanvallen door de Russische Federatie, haar satellieten en andere kwaadwillende cyberactoren af te weren en erop te reageren.

Veerkracht van vitale energie-, digitale en andere kritieke infrastructuur.

8. Nederland zet zich in om gebieden te verkennen voor versterkte samenwerking ter ondersteuning van de energievoorzieningszekerheid van Oekraïne, waaronder de groene energietransitie.
9. Nederland zal Oekraïne blijven steunen bij het verbeteren van de bescherming en de veerkracht van de vitale infrastructuur, binnen de EU, de NAVO en relevante internationale coalities. De deelnemers zijn voornemens gebieden voor versterkte internationale samenwerking te verkennen met het oog op de uitwisseling van kennis en *best practices* inzake de capaciteiten van de vitale infrastructuur in verschillende sectoren.
10. Nederland zal met Oekraïne samenwerken om financieringsbronnen te identificeren voor subsidieprogramma's gericht op de ontwikkeling van het herstel van de vitale infrastructuur in diverse sectoren.
11. Nederland zal de toegang van Oekraïense specialisten tot relevante internationale programma's en relevante projecten op zijn grondgebied en in partnerlanden ondersteunen. De deelnemers zullen voorts gebieden verkennen voor nauwere samenwerking op het gebied van studiebezoeken met het oog op kennisuitwisseling en uitwisseling van *best practices*.

Informatiebeveiliging

12. Nederland en Oekraïne erkennen dat de Russische Federatie doorgaat met het manipuleren van informatie ter ondersteuning van haar oorlog tegen Oekraïne en zullen elkaars inspanningen om buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging (FIMI) tegen te gaan, blijven ondersteunen.
13. Om de Russische informatiemanipulatie wereldwijd tegen te gaan, zullen de deelnemers waar mogelijk samenwerken ter verbetering van het vermogen van Oekraïne om bedreigingen voor de informatiebeveiliging, voornamelijk Russische desinformatiecampagnes, tegen te werken; zij zullen Oekraïne steunen bij deelname aan collectieve instrumenten voor het tegengaan van bedreigingen voor de informatiebeveiliging, met name door samenwerking via bestaande

mechanismen voor het ontwikkelen van gezamenlijke verhaallijnen om FIMI, voornamelijk vanuit de Russische Federatie, tegen te gaan; zij zullen geleerde lessen uitwisselen over communicatiestrategieën om desinformatie tegen te gaan; zij zullen de ontwikkeling van gezamenlijke onderwijs- en trainingsprogramma's bij internationale instellingen bevorderen, met inbegrip van regelmatige uitwisseling van ervaringen.

Samenwerking bij de bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit

14. De deelnemers verlenen, waar mogelijk en passend, juridische bijstand in het kader van bestaande instrumenten voor internationale samenwerking in strafzaken, ter bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit (SOC), onder meer illegale financiering, die gericht is op ondermijning van de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne, alsmede van zijn interne stabiliteit en het herstel- en herenigingsproces in Oekraïne.
15. De deelnemers zullen, waar mogelijk en opportuun binnen het kader van bestaande instrumenten, reageren op de activiteiten van SOC-groepen en - individuen die proberen te infiltreren in de Oekraïense samenleving en die actief worden ingezet als hybride oorlogsinstrument om het herstel- en herenigingsproces in Oekraïne te destabiliseren.

Paragraaf 7: Bevorderen van *accountability*

Onderzoek, vervolging en berechting van internationale misdrijven

1. De deelnemers roepen het verzoek van Oekraïne aan Nederland om als leidende natie op te treden bij Punt 7 van zijn Vredesformule, *Restoring of Justice*, in herinnering, en dat Nederland sterk betrokken is en blijft bij het verzekeren van *accountability* voor schendingen van het internationaal recht, waaronder internationale misdrijven, begaan tegen Oekraïne en zijn burgers, in de eerste plaats het misdrijf agressie. Nederland zal steun blijven verlenen om deze schendingen te onderzoeken en te vervolgen.
2. De deelnemers zetten zich in voor de algemene doelstelling van Punt 7, namelijk het herstellen van gerechtigheid, het doorbreken van de cyclus van straffeloosheid voor internationale misdrijven en het afschrikken van het plegen van dergelijke misdrijven in de toekomst door ervoor te zorgen dat de Russische Federatie en personen die verantwoordelijk zijn voor het misdrijf agressie en wreedheden in Oekraïne ter verantwoording worden geroepen.
3. In het kader van deze bilaterale Overeenkomst en overeenkomstig het actieplan/kadervoorstellen die in september 2023 voor Punt 7 zijn ontwikkeld,

zullen de deelnemers nauw blijven samenwerken om de daarin beschreven hoofddoelstellingen te verwezenlijken, waaronder:

- het binnen Oekraïne bevorderen van effectief binnenlands onderzoek naar - en vervolging van internationale misdrijven, onder meer, maar niet uitsluitend, door bilaterale samenwerking en capaciteitsopbouw;
 - in lijn met de activiteiten van de kerngroep, het bevorderen van aansprakelijkheid voor het misdrijf agressie, waarvoor geen straffeloosheid kan bestaan. De deelnemers steunen de oprichting van een speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie tegen Oekraïne en herinneren het aanbod van Nederland om onder bepaalde omstandigheden een toekomstig speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie in Den Haag te faciliteren;
 - de verantwoordelijken rekenschap laten afleggen, in overeenstemming met het internationaal recht, onder meer door het werk van internationale mechanismen te ondersteunen, zoals het Internationaal Strafhof;
 - het bevorderen van internationale samenwerking tussen staten onderling en tussen staten en internationale justitiële mechanismen bij het onderzoek naar en de vervolging van internationale misdrijven die in en tegen Oekraïne zijn begaan, onder meer door het medevoorzitterschap van de werkgroep Punt 7 in Kyiv en de informele internationale *Dialogue Group for Accountability for Ukraine*;
 - Oekraïne zal het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof ratificeren, met inbegrip van de Wijzigingen inzake het misdrijf agressie, aangenomen tijdens de toetsingsconferentie van het Statuut van Rome, die plaatsvond in Kampala, Uganda op 11 juni 2010, bij Resolutie RC/Res.6, zoals vermeld in de Associatieovereenkomst EU-Oekraïne, op weg naar het lidmaatschap van de EU.
4. Om deze doelstellingen te bereiken, zullen de deelnemers hun inspanningen bilateraal en internationaal blijven coördineren. Daartoe verbinden de deelnemers zich tot regelmatige bilaterale coördinatiebijeenkomsten op hoog niveau. In dit verband zal Nederland in het voorjaar van 2024 een ministeriële conferentie in Den Haag organiseren, geheten *Restoring Justice for Ukraine*. Om ervoor te zorgen dat Oekraïne voorop blijft lopen met betrekking tot de coördinatie van internationale inspanningen, zal Nederland Oekraïne helpen bij het opzetten van het Secretariaat van de Dialooggroep met het Bureau van de Openbare Aanklager van Oekraïne en zal het de werkzaamheden van het secretariaat en van de dialooggroep gezamenlijk blijven begeleiden.
5. Nederland en Oekraïne zullen de internationale inspanningen voortzetten om het politieke en militaire leiderschap van de Russische Federatie ter verantwoording

te roepen voor haar agressieoorlog tegen Oekraïne en voortgang op het gebied van de oprichting van een speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie behouden.

Compensatie voor verliezen, letsel en schade veroorzaakt door de Russische agressie

6. Nederland en Oekraïne bevestigen opnieuw dat zij vastbesloten zijn de Russische Federatie verantwoordelijk te houden voor het veroorzaken van verliezen of schade aan alle betrokken natuurlijke personen en rechtspersonen, alsmede aan de staat Oekraïne, als gevolg van de internationaal onrechtmatige handelingen van de Russische Federatie in of tegen Oekraïne, met inbegrip van de agressie, in strijd met het VN-Handvest, en herbevestigen dat de Russische Federatie de juridische verantwoordelijkheid moet dragen, met inbegrip van het vergoeden van eventuele schade, die door dergelijke handelingen is veroorzaakt, hetgeen tevens zal bijdragen aan het afschrikken van toekomstige aanvallen en aan de ondersteuning van het herstel van Oekraïne.
7. De deelnemers bevestigen opnieuw dat de Russische Federatie moet betalen voor schade die Oekraïne en/of derde staten, rechtspersonen of natuurlijke personen hebben geleden als gevolg van internationaal onrechtmatige daden die zijn toe te schrijven aan de Russische Federatie en die in of tegen Oekraïne zijn begaan, waaronder agressie, internationale misdrijven, verstoring van economische activiteiten, en voor de wederopbouw van Oekraïne op de lange termijn, en dat de Russische Federatie moet betalen voor de lange-termijn wederopbouw van Oekraïne.
8. Nederland steunt de verwijzing in de gezamenlijke G7-verklaring voor steun aan Oekraïne. Russische soevereine bezittingen in het rechtsgebied van Nederland zullen, voor zover zij bestaan en in overeenstemming met het Nederlandse rechtssysteem, bevroren blijven totdat de Russische Federatie haar agressie tegen Oekraïne heeft gestaakt en aan haar verplichting tot herstel heeft voldaan.
9. Nederland zal samen met zijn partners alle legale wegen blijven bewandelen waarmee Russische tegoeden kunnen worden ingezet om Oekraïne te steunen.
10. De deelnemers zullen samen met anderen, waaronder de G7-staten, blijven werken aan de constructie van een compensatiemechanisme voor schade, verlies of letsel berokkend aan alle betrokken natuurlijke en rechtspersonen, alsmede aan de staat Oekraïne, veroorzaakt door het internationaal onrechtmatig handelen van de Russische Federatie in of tegen Oekraïne, zoals ook beoogd in het Statuut van het Register voor Schade veroorzaakt door de Agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne, aangenomen middels de Resolutie van het Comité van Ministers van de Raad van Europa CM/Res(2023)3, waarin de *Enlarged Partial Agreement on the Register of Damage Caused by the Agression of the Russian Federation against Ukraine* is vastgesteld. In dit verband zullen de deelnemers

passende opties onderzoeken voor de financiering van een compensatiemechanisme om slachtoffers van agressie snel en adequaat schadeloos te stellen en de wederopbouw van Oekraïne te steunen.

Paragraaf 8: Sancties

1. De deelnemers herinneren eraan dat de Europese Unie grootschalige en ongekende sancties tegen de Russische Federatie heeft ingesteld als reactie op de agressieoorlog tegen Oekraïne en dat het doel van deze maatregelen is de Russische Federatie zware gevolgen te laten voelen voor haar acties en de Russische mogelijkheden om de agressie voort te zetten, te dwarsbomen. De deelnemers zullen zich ervoor blijven inzetten dat de kosten van de Russische Federatie voor haar agressie blijven stijgen, onder meer door sancties en uitvoerverboden. De deelnemers herinneren er ook aan dat sancties het doeltreffendst zijn wanneer zij worden aangenomen en uitgevoerd in coördinatie tussen internationale partners.
2. De deelnemers zullen samenwerken om actief bij te dragen aan het beleidsproces van de EU om de druk op de Russische Federatie verder op te voeren via het ontwikkelen van verdere individuele en sectorale maatregelen en het tegengaan van het omzeilen van de bestaande maatregelen.
3. De deelnemers zullen verder voortbouwen op de nauwe samenwerking in multilateraal en bilateraal verband om: informatie uit te wisselen over de doeltreffendheid van de huidige maatregelen; verslag uit te brengen over het effect (van de handhaving) ervan; ontwijkingsstrends tegen te gaan en te onderzoeken op welke gebieden verdere maatregelen de al bestaande sancties in hun jurisdicties kunnen versterken.
4. De deelnemers zullen samenwerken op doeltreffende implementatie van de sancties, onder meer door het uitwisselen van relevante informatie over de handhaving, waar passend en rekening houdend met de nationale wetgeving.
5. Terwijl de agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne voortduurt, zal Nederland zich blijven inzetten voor krachtige EU-sancties tegen relevante sectoren van de Russische economie en tegen degenen die de oorlog steunen of ervan profiteren, of die helpen bij het ontwijken van sancties via derde landen. Nederland zal ook samen met partners vastberaden actie ondernemen om alle vormen van sanctieontwijking aan te pakken en om de eigen binnenlandse weerbaarheid te blijven versterken tegen illegale financiën en elites, gelieerd aan Rusland.

Paragraaf 9: Ondersteunen van de Euro-Atlantische integratie van Oekraïne

1. De deelnemers erkennen het belang van internationale coördinatie met betrekking tot steun en veiligheidsarrangementen voor Oekraïne. De NAVO en de EU spelen beide een sleutelrol in de veiligheid van Oekraïne op de lange termijn.
2. De deelnemers herinneren eraan dat de EU en haar lidstaten en de NAVO en haar bondgenoten Oekraïne ongekend veel politieke, militaire, humanitaire en financiële steun hebben verleend om het land te helpen bij de verdediging van zijn soevereiniteit en territoriale integriteit.
3. De deelnemers erkennen de moeilijke omstandigheden waarin Oekraïne opereert. De deelnemers bevestigen dat Oekraïne zal blijven werken aan de hervormingen die nodig zijn om nauwer te integreren in de Euro-Atlantische gemeenschap, terwijl Nederland Oekraïne politieke en praktische steun zal blijven bieden. Deze hervormingen omvatten de verdere doorvoering van hervormingen op het gebied van rechtshandhaving, rechterlijke macht, corruptiebestrijding, *corporate governance*, economie, de veiligheidssector en staatsbeleid, die de gehechtheid van Oekraïne aan democratie, de rechtsstaat, respect voor mensenrechten en mediavrijheid onderstrepen en de economie op een duurzaam pad brengen; en omvatten tevens het bevorderen van defensiehervormingen en -modernisering, onder meer door de democratische civiele controle op het leger te versterken en de efficiëntie en transparantie van alle defensie-instellingen en de defensie-industrie van Oekraïne te verbeteren.

NAVO

4. De deelnemers herinneren eraan dat de toekomst van Oekraïne in de NAVO ligt. Verwijzend naar het Verdrag tussen de Staten die Partij zijn bij het Noord-Atlantisch Verdrag en de overige Staten die deelnemen aan het Partnerschap voor de Vrede nopens de rechtspositie van hun krijgsmachten, waarbij beide deelnemers partij zijn, heeft Oekraïne de interoperabiliteit doen toenemen en is in toenemende mate politiek geïntegreerd in het Bondgenootschap. Oekraïne heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt op zijn hervormingstraject en zal toetreden tot de NAVO wanneer de bondgenoten het daarover eens zijn en aan de voorwaarden is voldaan. Nederland en de NAVO-bondgenoten zullen de voortgang van Oekraïne op het gebied van democratische hervormingen en hervormingen van de veiligheidssector, alsmede interoperabiliteit, blijven ondersteunen en beoordelen via het aangepaste nationale jaarprogramma (*Annual National Programme*, ANP) van Oekraïne op zijn weg naar toekomstig lidmaatschap. Meer in het bijzonder verenigen de deelnemers zich ermee dat Oekraïne de volgende verbeteringen doorvoert:

- zorg dragen voor NAVO-normen inzake transparantie, verantwoordingsplicht en concurrentie bij het beheer van en het toezicht op het veiligheidsbeleid en de veiligheidspraktijk, met inbegrip van aankopen bij het Ministerie van Defensie en in de gehele sector defensie-industrie;
 - hervormen van de systemen voor defensieplanning en middelenbeheer om de transparantie te vergroten, de corruptie terug te dringen en de interoperabiliteit met de NAVO te vergroten;
 - reorganiseren van commando- en controlestructuren volgens NAVO-principes om de interoperabiliteit te vergroten en effectief civiel toezicht te waarborgen; en
 - moderniseren van het personeelsbeheer bij defensie en militaire onderwijssystemen om deze in overeenstemming te brengen met NAVO-principes en -normen.
5. De deelnemers erkennen ook de NAVO-Oekraïne Raad als een gezamenlijk orgaan, waarin de bondgenoten en Oekraïne als gelijkwaardige leden zitting hebben om politieke dialoog, betrokkenheid, samenwerking en de Euro-Atlantische aspiraties van Oekraïne voor het NAVO-lidmaatschap te bevorderen.
 6. Daarnaast zal Nederland blijven bijdragen aan het verlenen van steun aan Oekraïne via het *Comprehensive Assistance Package* (UCAP) van de NAVO. Het doel van de niet-dodelijke steun op korte termijn is het ondersteunen van Oekraïense operaties. Het doel van de steun op middellange tot lange termijn is te helpen bij de heropbouw van de Oekraïense veiligheids- en defensiesector en Oekraïne te helpen bij de overgang naar volledige interoperabiliteit met de NAVO op weg naar het NAVO-lidmaatschap.

Europese Unie

7. Wat de toekomstige toetreding van Oekraïne tot de EU betreft, bevestigen de deelnemers dat Oekraïne deel uitmaakt van de Europese familie en een toekomst heeft binnen de EU. De deelnemers roepen het op verdiensten gebaseerde karakter van het EU-toetredingsproces in herinnering. Zij bevestigen dat zij zich zullen inzetten om te werken aan de geleidelijke integratie van Oekraïne in de Unie, met het oog op een toekomstig lidmaatschap van de Unie. Nederland erkent de inspanningen van Oekraïne tot dusver om onder uiterst moeilijke omstandigheden de noodzakelijke hervormingen door te voeren en zal de hervormingsinspanningen van Oekraïne blijven steunen.
8. De EU en haar lidstaten hebben Oekraïne ongekende steun verleend, met name via de Europese Vredesfaciliteit (EPF), de *EU Military Assistance Mission for Ukraine* (EUMAM), maar ook via inspanningen om de productie en levering van

munitie op te voeren, macro-financiële bijstand en begrotingssteun, steun voor herstel en wederopbouw, diplomatieke steun en mondiaal bereik, solidariteitscorridors, handelsmaatregelen, inspanningen op *accountability*, regionale samenwerking, sancties, humanitaire hulp en de bescherming van oorlogsvluchtelingen. Als lidstaat van de EU, draagt Nederland bij aan de EU-steun voor Oekraïne. Al deze parallelle processen dragen bij aan het verbeteren van de veiligheid en weerbaarheid van Oekraïne, wat gekoppeld is aan het succes van Oekraïne op weg naar toetreding tot de EU.

9. Nederland draagt, als EU-lidstaat, bij aan de voortzetting van geloofwaardige en effectieve steun, onder meer in het kader van het veiligheidsarrangement tussen de EU en Oekraïne. Dit zal Oekraïne helpen zichzelf op lange termijn te verdedigen, agressie af te weren en destabilisatiepogingen te weerstaan. Nederland zal pleiten voor het bevorderen van samenwerkingsmogelijkheden in het kader van relevante EU-initiatieven, waaronder initiatieven die gericht zijn op het opvoeren van de defensieproductiecapaciteit en het verbeteren van de samenwerking met de Oekraïense defensie-industrie. Deze samenwerking zal ten goede komen aan de productie van militair materieel voor zowel Oekraïne als Nederland.

Paragraaf 10: Bilaterale betrekkingen

1. Nederland en Oekraïne zullen hun nauwe en vriendschappelijke betrekkingen op alle terreinen verder ontwikkelen, op basis van gedeelde waarden en een onwrikbare solidariteit tegenover de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne en tegenover gemeenschappelijke bedreigingen en uitdagingen. Nederland en Oekraïne willen in de toekomst nog nauwer samenwerken op het gebied van politiek, defensie, economie, wetenschap en cultuur. Nederland en Oekraïne zullen hun bilaterale betrekkingen verder verdiepen door het versterken van reguliere overlegvormen.

Cultureel erfgoed

2. De deelnemers erkennen dat gewapende conflicten schade kunnen toebrengen aan cultureel erfgoed, door nalatigheid, verwaarlozing of zelfs doelbewuste aanvallen, uit wrok of met kwaadaardige bedoelingen. We herinneren in dit verband aan het UNESCO Verdrag van Den Haag van 1954 (en de bijbehorende protocollen) inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict. De naleving ervan is een van de hoofdonderwerpen van de UNESCO-conferentie die plaatsvindt op 14 en 15 mei 2024 in Den Haag, ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van het Verdrag. De conferentie zal

aandacht vragen voor de noodzaak om de naleving en de nakoming van het Verdrag en de bijbehorende protocollen te verbeteren, uiteindelijk door alle staten die partij zijn bij UNESCO.

Paragraaf 11: Implementatie van de samenwerking

1. De deelnemers zullen deze Overeenkomst uitvoeren in overeenstemming met hun internationale en nationale verplichtingen, alsmede de Europese verplichtingen van Nederland.

Paragraaf 12: Uitvoerende en technische regeling

1. De deelnemers wijzen, indien zij dit nodig achten, gemachtigde organen aan voor de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van bilaterale regelingen overeenkomstig de in deze Overeenkomst gespecificeerde samenwerkingsgebieden.
2. De gemachtigde organen van de deelnemers kunnen uitvoerende en technische regelingen treffen voor specifieke samenwerkingsgebieden in het kader van de tenuitvoerlegging van deze Overeenkomst of aanvullingen op deze Overeenkomst.

Paragraaf 13: Tijdsbestek van de Overeenkomst

1. Deze Overeenkomst is geldig voor een periode van tien jaar vanaf de datum van ondertekening. De deelnemers zullen de effectiviteit en de noodzaak van de Overeenkomst evalueren voordat de geldigheidsduur is verstreken.
2. Indien Oekraïne lid wordt van de NAVO voor het verstrijken van deze Overeenkomst, nemen de deelnemers een besluit over de toekomstige status ervan.
3. De bepalingen van deze Overeenkomst zijn onmiddellijk na ondertekening geldig.

Paragraaf 14: Procedurele bepalingen

1. De deelnemers onderstrepen dat deze Overeenkomst beoogt voort te bouwen op de uitstekende bestaande samenwerking op de verschillende gebieden die in deze Overeenkomst, die uitdrukkelijk niet-exclusief is, worden genoemd. Niets in deze Overeenkomst vormt een beletsel voor activiteiten die momenteel op dit gebied worden uitgevoerd buiten de werkingssfeer van de Overeenkomst. De huidige Overeenkomst sluit evenmin toekomstige activiteiten uit die momenteel niet onder de bovengenoemde doelstellingen vallen.

2. De deelnemers erkennen dat het niveau en de aard van de door Nederland verleende steun jaarlijks kunnen variëren, zowel op grond van de veranderende behoeften van Oekraïne als op grond van andere overwegingen.
3. Vertegenwoordigers van beide deelnemers zijn voornemens ten minste eenmaal per jaar bijeen te komen om de voortgang van gezamenlijk uitgevoerde activiteiten te bespreken en te evalueren, in het kader van deze Overeenkomst. Deze bijeenkomsten vinden afwisselend in Oekraïne of Nederland plaats, of op een andere gezamenlijk overeen te komen locatie.
4. Geen van de deelnemers stelt informatie, documenten en gegevens die zijn verkregen uit de samenwerkingsactiviteiten in het kader van deze Overeenkomst beschikbaar aan derden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de andere deelnemer.
5. Deze Overeenkomst kan te allen tijde worden gewijzigd, als dit door beide partijen schriftelijk wordt besloten.
6. Eventuele geschillen tussen de deelnemers ten gevolge van de interpretatie en/of uitvoering van deze Overeenkomst worden in der minne geschikt door onderhandeling of overleg tussen de deelnemers.
7. Deze Overeenkomst kan te allen tijde schriftelijk worden beëindigd met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden. De beëindiging heeft geen gevolgen voor de uitvoering van lopende activiteiten of projecten waartoe vóór de beëindigingsdatum werd besloten, tenzij de deelnemers anders besluiten.

Ondertekend in tweevoud te Kharkiv, Oekraïne, op 1 maart 2024 in de Nederlandse, Oekraïense en Engelse taal, waarbij alle drie de teksten dezelfde geldigheid hebben en waarbij in geval van tegenstrijdigheid de Engelse versie doorslaggevend is.

Voor de Regering van Nederland:

Voor Oekraïne:

Mark Rutte
Minister-president

Volodymyr Zelenskyy
President